

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 1185/2003 par haizivju spuru atdalīšanu uz kuģiem”

COM(2011) 798 final – 2011/0364 (COD)

(2012/C 181/34)

Ziņotājs: **ESPUNY MOYANO**

Eiropas Parlaments un Padome attiecīgi 2011. gada 30. novembrī un 2011. gada 13. decembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. panta 2. punktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 1185/2003 par haizivju spuru atdalīšanu uz kuģiem”

COM(2011) 798 final – 2011/0364 (COD)

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 14. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 479. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 28. un 29. martā. (28. marta sēdē), ar 103 balsīm par, 30 balsīm pret un 22 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 Komiteja kategoriski iebilst pret haizivju spuru atdalīšanas (*finning*) praksi jebkurā pasaules flotē.

1.2 EESK atbalsta Komisijas viedokli, ka pagaidu atļauju atcelšana un “neatdalīto spuru politikas” ieviešana garantētu, ka Eiropas Savienībā haizivju spuru atdalīšana nenotiek. Komiteja tomēr pauž bažas par šādu pasākumu ekonomiskajām un sociālajām sekām un uzskata, ka būtu jāmeklē citas metodes, kas nodrošinātu spuru atdalīšanas aizlieguma ievērošanu, nopietni neietekmējot uzņēmumu rentabilitāti un komandas locekļu drošību, pat ja šādas alternatīvas metodes nenovērsīs uzraudzības un īstenošanas problēmas, kuras dokumentējusi Komisija.

1.3 EESK ierosina šādus alternatīvus pasākumus:

1.3.1. pienākums haizivju liemeņus un spuras izkraut vienā un tajā pašā ostā,

1.3.2. īpašo atļauju atcelšana kuģiem, kuri piegādā svaigās zivis,

1.3.3. īpašo atļauju apstiprināšana saldētājkūģiem, ja tie izmanto izsekojamības mehānismu, kas nodrošina izkrauto liemeņu un spuru savstarpējo atbilstību,

1.3.4. haizivju spuru tirdzniecībai paredzēta statistikas dokumenta programmas ieviešana visās reģionālajās zivsaimniecības organizācijās (RZO).

1.4 Komiteja ierosina visās RZO pieņemt haizivju nozvejas pārvaldības plānus, kuros citstarp būtu jānosaka zvejas jaudas

samazināšanas pasākumi, aizlieguma sezonas un teritorijas un aizliegums veikt pārkraušanu atklātā jūrā.

1.5 Komiteja aicina Eiropas Komisiju darīt visu iespējamo, lai panāktu gan haizivju spuru atdalīšanas aizlieguma ievērošanu trešo valstu flotēs, kurās šī bēdīgā prakse vēl aizvien sastopama, gan to, ka trešo valstu flotes ievēro savu pienākumu RZO ietvaros sniegt uzticamus datus par šo sugu nozveju.

1.6 EESK aicina Eiropas Komisiju rakstveidā garantēt, ka spuru pilnīga atdalīšana, kas veicama trešā valstī, kur loms tiek izkrauts, uzskatāma par “vienkāršu atdalīšanu” un produkta Eiropas Savienības izcelsme saglabājas.

2. Ievads

2.1 Padomes Regulā (EK) Nr. 1185/2003 par haizivju spuru atdalīšanu uz kuģiem⁽¹⁾ noteikts vispārējs aizliegums praktizēt tā saucamo “haizivju spuru atdalīšanu” (*finning*), kuras laikā spuras atdala no haizivs ķermeņa un atlikušo ķermeni izmet atpakaļ jūrā.

2.2 Ar minēto regulu dalībvalstīm ir arī atļauts izdot īpašas zvejas atļaujas, saskaņā ar kurām haizivju spuras uz kuģiem drīkst atdalīt, taču ir aizliegts pārējo ķermeni izmest atpakaļ jūrā. Lai nodrošinātu atbilstību starp spuru un ķermeņu svaru, ir noteikta spuru un dzīvsvara attiecība.

2.3 Komisija uzskata, ka šādu īpašu atļauju izdošana nenodrošina haizivju spuru atdalīšanas (*finning*) prakses kontroli, tāpēc ierosina, pirmkārt, likvidēt šādas atļaujas un, otrkārt, atļaut haizivju spurās izdarīt iegriezumus un tās pielocīt pie liemeņa.

⁽¹⁾ OV L 167, 04.7.2003., 2. lpp.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Komiteja kategoriski iebilst pret haizivju spuru atdalīšanas (*finning*) praksi jebkurā pasaules flotē.

3.2 EESK ir secinājusi: daudzi zinātnieki, dalībvalstis, NVO un zivsaimniecības nozare uzskata, ka nav pierādījumu par spuru atdalīšanas prakses pastāvēšanu ES ⁽²⁾. Tomēr nav šaubu, ka to izmanto valstīs ārpus ES.

3.3 Komiteja uzskata: lai varētu izprast, kāpēc jāsaglabā īpašās zvejas atļaujas, ir svarīgi zināt, kā darbojas peldošo āķu jedu zvejas flote, kas nodarbojas ar pelagisko haizivju zveju un kas līdz šim šādas atļaujas ir izmantojusi.

3.3.1 Kopienas peldošo āķu jedu flotē, kas zvejo haizivis, ir apmēram 200 kuģu ⁽³⁾. Uz katra kuģa ir nepieciešami 12–15 apkalpes locekļi.

3.3.2 Šie kuģi galvenokārt nodarbojas ar zobenzivju zveju un zvejo arī pelagisko haizivju sugas: zilās haizivis (*Prionace glauca*), kas veido apmēram 87 %, un īsspuru mako haizivis (*Isurus oxyrinchus*), kuras veido apmēram 10 % no kopējās pelagisko haizivju nozvejas. Abas sugas ir bieži sastopamas okeānu epipeļāgiskajā sistēmā un ir plaši izplatītas Atlantijas, Indijas un Klusajā okeānā. Saskaņā ar Starptautiskās Atlantijas tunzivju saglabāšanas komisijas (ICCAT) nesen veiktajiem novērtējumiem *Prionace glauca* un *Isurus oxyrinchus* krājumi bioloģiskā un krājumu izmantošanas līmeņa ziņā ir labā stāvoklī. Ir secināts, ka to attiecīgā biomasas vērtība pārsniedz maksimālo ilgtspējīgas ieguves apjomu vai ir tuvu tam.

3.3.3 ES flote pirmajā pārdošanā pilnībā uzrāda un izmanto visas haizivju spuras atšķirībā no citu rietumvalstu, kas nav ES dalībvalstis, flotēm, kuras izmanto tikai daļu no spurām vai tās izmet.

3.3.4 Ir jānošķir tādu kuģu darbība, kuri piegādā svaigas zivis, un saldētājukuģu darbība:

3.3.4.1. svaigu zivju vai jaukta tipa kuģi (saldētājukuģi, kas dažreiz piegādā arī svaigas zivis): tie darbojas Atlantijas okeānā un lomu ar nenogrieztām spurām parasti izkrauj Vigo vai citās Kopienas ostās. Zvejas reisa ilgums parasti nedaudz pārsniedz vienu mēnesi.

3.3.4.2. Saldētājukuģi: tie darbojas Atlantijas, Indijas un Klusajā okeānā, un to zvejas reisu ilgums ir vismaz trīs mēneši. Uz šiem kuģiem pēc haizivs noķeršanas tai atdala galvu, izkūda

un nogriež visas spuras. Visas haizivs liemeņa daļas mazgā ar lielu daudzumu ūdens un ievieto saldēšanas tunelī. Aknas ievieto maisā un pēc tam plastmasas kastē. Pēc sasaldēšanas liemeņus iesaiņo — vispirms plastmasas rafijā un pēc tam kokvilnas audeklā (lai izstrādājumu aizsargātu un nodrošinātu labāku tā kvalitāti). Spuras un aknas ievieto kastēs. Pirms izstrādājumu novietošanas glabāšanai kuģa kravas telpā visām daļām piestiprina marķējumu, norādot izstrādājuma veidu, noformējumu un nozvejas zonu. Lomus parasti izkrauj Vigo vai citās Kopienas ostā un ārvalstu ostās:

— Ziemeļatlantijas reģionā: Kaboverde (Praja); Azoru salas (Orta), Kanāriju salas (Laspalmasa);

— Dienvidatlantijas reģionā: Urugvaja (Montevideo), Namībija (Volfsbeja), Dienvidāfrika (Keiptauna);

— Indijas okeāna reģionā: Dienvidāfrikas Republika (Durbana), Maurīcija (Portluī), Indonēzija (Džakarta);

— Klusā okeāna reģionā: Peru (Kaljao, Čimbote, Pisko osta), Panama (Vakamonte), Jaunzēlande (Napīra), Franču Polinēzija (Papeete - Taiti).

3.3.5 Parasti liemeņus un spuras izkrauj vienā ostā. Savukārt spuru un liemeņu tirdzniecības virzieni mēdz būt atšķirīgi. Piemēram, liemeņus uzreiz pēc izkraušanas ved uz Vigo vai Dienvidameriku (galvenokārt uz Brazīliju, Peru un Kolumbiju). Liemeņus, kurus transportē uz Vigo, parasti pārdod Itālijā, Grieķijā, Rumānijā, Ukrainā, Polijā, Krievijā, Portugālē, Andalūzijā un Dienvidamerikā. Savukārt spuras parasti nosūta uz Vigo un pēc tam uz Japānu, Honkongu, Ķīnu, Kaliforniju u.c. vai tieši uz šīm valstīm no izkraušanas vietas.

3.3.6 Attiecībā uz cenu jāatzīst, ka haizivju liemeņus pirmajā pārdošanā mēdz tirgot vidēji par 0,50–2 euro/kg, savukārt zilo haizivju un mako haizivju spuru cena pirmajā pārdošanā ir no 10 euro/kg līdz 15 euro/kg.

3.3.7 Pašlaik kuģu īpašnieku ieņēmumi no haizivju liemeņu pārdošanas ir aptuveni 55 % no kopējiem ieņēmumiem, savukārt ieņēmumi no spuru pārdošanas veido 45 % no kopējiem ieņēmumiem.

3.3.8 Uzturvērtības ziņā 100 gramos haizivs, kurai nav asaku, ir 130 kaloriju. Tai ir vidēji trekna gaļa — 100 grami satur 4,5 gramus tauku —, tā ir ļoti bagāta ar augstvērtīgām olbaltumvielām — 100 grami satur 21 gramu olbaltumvielu —, kurās ir visas svarīgās aminoskābes. Haizivju tauki galvenokārt ir nepiesātināti, tāpēc to lietošana uzturā ir piemērota sirds un asinsvadu slimību profilakses un ārstēšanas diētām, ja vien zivis gatavo piemērotās taukvielās, piemēram, olīvēļļā vai sēklu eļļā. Haizivju taukus ir viegli sagremot, tajos ir mazāk B grupas vitamīnu kā citās zivīs, bet to sastāvā ir taukos šķīstošie A un E vitamīni. No minerālvielām īpaši jāuzsver fosfors, kālijs, magnijs un dzelzs.

⁽²⁾ Komisijas ziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam par Regulas (EK) Nr. 1185/2003, 23.12.2005 (COM(2005)700) piemērošanu; Eiropas Parlamenta Zivsaimniecības komitejas pašiniciatīvas ziņojums, INI/2054/2006; Tālūras flotes Reģionālās konsultatīvās padomes (LDRAC: Long Distance Fleet Regional Advisory Council) nostāja par konsultācijām ar Komisiju par EŠ rīcības plānu attiecībā uz haizivīm un 2011. gada 18. februāra LDRAC kopīgās sanāksmes par regulas par haizivju spuru atdalīšanu grozījumu publisku apspriešanu protokols.

⁽³⁾ Izmērot Vidusjūras reģiona kuģus, kuriem nav vajadzīgas īpašas atļaujas.

3.3.9 Mūsdienās saskaņā ar ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) ieteikumiem izmanto visu haizivju. Papildus liemenim un spurām aknas izmanto farmakoloģijas un kosmētikas nozarēs, lai iegūtu A vitamīnu un skvalēnu, savukārt ādu izmanto ādas izstrādājumu ražošanā.

3.4 Komiteja uzskata, ka ir svarīgi zināt iemeslus, kuru dēļ Eiropas flotei vajadzīgas īpašas atļaujas.

3.4.1. Drošība: kad zivs ir sasaldēta, nenogrieztās spuras ir kā asi naži, tāpēc pārkraujot un izkraujot, to pārvietošana uz kuģiem, kuri nepārtraukti šūpojas, rada lielu risku apkalpes locekļiem;

3.4.2. Kvalitāte: spuras uzglabājot nenogrieztā, dabīgā veidā pie liemeņiem, loms sāk bojāties — tas attiecas gan uz spurām, gan uz liemeņiem, jo tajos rodas skrambas un griezumi. No uzturvērtības un higiēnas un veselības viedokļa nesen nozvejotas un sasaldētas zivs izstrādājums ir ļoti kvalitatīvs. Spuras nogriežot pirms liemeņa sasaldēšanas, tiek garantēta aukstuma ķēdes nepārtrauktība;

3.4.3. Telpas izmantošana: spuras uzglabājot atsevišķi no liemeņiem (vai brīvajā vietā starp sakrautajiem liemeņiem), var labāk izmantot pieejamo kravas telpu, tādējādi palielinot kuģu rentabilitāti.

3.4.4. Spuru un liemeņu tirdzniecības virzieni ir atšķirīgi: ierosinātais pasākums nozīmētu, ka, produktu izkraujot trešā valstī, spuras būtu jānogriež uz sauszemes, un tas rada šādas sekas:

3.4.4.1. zivju apstrāde ārvalsts ostā var nozīmēt izstrādājuma izcelsmes vietas maiņu, ja šo darbību neuzskata par “vienkāršu atdalīšanu”⁽⁴⁾, un tas vairs nebūtu ES izcelsmes produkts, bet gan produkts, kas iekļaujams uz ES eksportēto izstrādājumu kategorijā ar visām attiecīgajām veterinārajām un muitas prasībām un nosacījumiem.

3.4.4.2. Turklāt, lomu izkraujot, rastos jauni riska faktori, jo izkraušana būtu sarežģītāka un šīs darbības veikšanai būtu arī nepieciešams vairāk laika.

3.4.4.3. Vienlaikus ilgāks izkraušanas laiks ir faktors, kas negatīvi ietekmē izstrādājumu kvalitāti, jo tiek radīts būtisks zudums aukstuma ķēdē. Tas ietver sanitāru risku, jo tādējādi var veidoties histamīni un palielināties slāpekli saturošo gaistošo bāzisko vielu kopējais daudzums, izstrādājumam sākot bojāties.

3.4.4.4. Turklāt galvenās saldēta loma izkraušanas ostas parasti atrodas trešās valstīs, kurās nav piemērotu infrastruktūru.

⁽⁴⁾ Komisijas Regula (ES) Nr. 1063/2010 (2010. gada 18. novembris), ar kuru groza Regulu (EEK) Nr. 2454/93, ar ko nosaka īstenošanas noteikumus Padomes Regulai (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi, OV L 307, 23.11.2010., 78. panta 1. punkta i) apakšpunkts.

Tāpat liela to daļa atrodas tropiskā klimata zonās, un tas paātrina aukstuma zudumu, pasliktinot iepriekšējā punktā minētās sekas.

3.5 Spuru atdalīšanu praktizē uz kuģiem, kas nav ES kuģi un kas ilgstošu laika posmu darbojas tālējā, lai gan uz tiem nav saldēšanas sistēmu. Tāpēc, izmantojot kaltēšanu (dehidratāciju), saglabā tikai spuras un izmet liemeņus, kas citādi sabojātos. ES saldētājkuģiem, kurus ietekmētu Komisijas priekšlikums, spuru atdalīšanas prakse nozīmētu, ka pār bortu tiek aizvests vērtīgs no liemeņu pārdošanas gūto ienākumu avots, un no uzņēmējdarbības viedokļa tas nav loģiski.

3.6 EESK atbalsta Komisijas viedokli, ka pagaidu atļauju atcelšana un “neatdalīto spuru politikas” ieviešana garantētu, ka Eiropas Savienībā haizivju spuru atdalīšana nenotiek. Tomēr, ņemot vērā iepriekš minētos faktorus un šādu pasākumu piemērošanas iespējamo negatīvo ietekmi uz zvejniekiem, Komiteja uzskata, ka būtu jāmeklē citas metodes, kas nodrošinātu spuru atdalīšanas aizlieguma ievērošanu, nopietni neietekmējot uzņēmumu rentabilitāti un komandas locekļu drošību, pat ja šādas alternatīvas metodes nenovērsīs uzraudzības un īstenošanas problēmas, kuras dokumentējusi Komisija.

3.7 EESK ierosina šādus alternatīvus pasākumus:

3.7.1. pienākums haizivju liemeņus un spuras izkraut vienā un tajā pašā ostā,

3.7.2. īpašo atļauju atcelšana kuģiem, kuri piegādā svaigās zivis,

3.7.3. īpašo atļauju apstiprināšana saldētājkuģiem, ja tie izmanto izsekojamības mehānismu, kas nodrošina izkrauto liemeņu un spuru savstarpējo atbilstību,

3.7.4. haizivju spuru tirdzniecībai paredzētas statistikas dokumenta programmas ieviešana visās reģionālajās zivsaimniecības organizācijās (RZO): Starptautiskajā Atlantijas tunzivju saglabāšanas komisijā (ICCAT) tāda programma jau ir pieņemta attiecībā uz zilo tunzivī.

3.8 Komiteja arī ierosina visās RZO pieņemt haizivju lomu pārvaldības plānus, kuros citstarp būtu jānosaka zvejas jaudas samazināšanas pasākumi, aizlieguma sezonas un teritorijas un aizliegums veikt pārkraušanu atklātā jūrā.

3.9 Komiteja uzskata, ka Eiropas Komisijai būtu jādara viss iespējamais, lai panāktu gan haizivju spuru atdalīšanas aizlieguma ievērošanu trešo valstu flotēs, kurās šī bēdīgā prakse vēl aizvien sastopama, gan to, ka trešo valstu flotes ievēro pienākumu RZO ietvaros sniegt uzticamus datus par šo sugu nozveju.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Komiteja atzinīgi vērtē dažu dalībvalstu iniciatīvas aizsargāt visapdraudētākās haizivju sugas, jo īpaši Spānijā noteikto aizliegumu zvejot lapshaizivis (*Alopiidae* dzimta) un āmurhaizivis (*Sphyrnidae* dzimta) ⁽³⁾, tāpēc aicina visās RZO pieņemt atbilstošus pasākumus visapdraudētāko haizivju sugu aizsardzībai un pārvaldībai.

4.2 Komiteja uzskata, ka pašreizējais uz attiecību balstītais modelis ir atbilstošs un darbojas. Tomēr, ņemot vērā dažādus zinātniskos pētījumus, kurus par šo jautājumu veikušas Eiropas pētniecības iestādes, jāsecina, ka 5 % attiecība nav piemērota (ir pārāk zema) ne Eiropas flotes zvejas praksei, kas balstīta uz spuru svara pilnīgu un maksimālu izmantošanu, ne galvenajām nozvejotajām haizivju sugām (zilā haizivs un īsspuru mako haizivs). Tāpēc tā nav piemērota arī visām sugām kopumā. EESK uzskata, ka maksimāli pieļaujamā attiecība būtu jāpārskata, pamatojoties un reālistiskiem kritērijiem un atbilstošu tehnisko un zinātnisko bāzi, ņemot vērā jau veiktos pētījumus. Jaunajai attiecībai jābūt izteikti saistītai ar haizivju dzīvvaru, lai izvairītos no pašreizējām skaidrojuma problēmām.

Briselē, 2012. gada 28. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽³⁾ Rīkojums ARM/2689/2009 (28. septembris), ar kuru aizliedz lapshaizivju (*Alopiidae* dzimta) un āmurhaizivju (*Sphyrnidae* dzimta) zveju, Spānijas Oficiālais Vēstnesis, Nr. 240, pirmdiena, 2009. gada 5. oktobris, 84098. lpp.